

**ПРОФЕСОР ДОКТОР АНДРЕЙ АНДРЕЕВ:
ПРИЯТЕЛ, КОЛЕГА, СЪАВТОР**

Изненадващо, но се оказа доста трудно да подбера приоритетите, когато пиша за годишнината на професор Андрей Андреев – приятел и колега от 30 години, съавтор в написването на едно доста успешно тиражирано учебно помагало за кандидат-студенти, а за един 8-годишен период имах привилегията да бъда част от ръководения от него екип като декан на Историческия факултет.

Познавам Андрей от 1989 г., когато постъпих на работа като асистент по „История на българските земи през XV – XVII век“ в Историческия факултет на Великотърновския университет. Колегиалното приятелство ми дава основание да използвам подобно обръщение, без това да е проява на фамилиарност. А и след едно от първите заседания на катедра „Стара и средновековна история“ (в неформалната му част) се оказва, че макар да не сме пресичали в реално време битието си на студенти, сме свързани с един знаков за историята на Великотърновския университет студентски клуб – „Клуб 1300“, както и с една не по-малко емблематична личност – професор дин Йордан Андреев. Считана не без основание за една от най-популярните студентски организации, формираната от професор Андреев общност от студенти с изявен интерес към българската средновековна история е съхранила и до днес приятелството между членовете на клуба, както и респекта и безрезервната любов към неговия основател. Пословично отговорен към израстването на своите възпитаници, той никога не прекъсваше контактите си с нас, но приемаше единствено абсолютната всеотдайност в изборния път на учен. Едва ли е само случайност, че и двамата с Андрей се хабилитирахме по едно и също време – през 2002 г., насърчавани и „подтиквани“ от нашия учител.

С проф. Андрей Андреев ни свързват и общи научни интереси в областта на православието, на средновековната българска и руска история, при все че и до днес сме в различни катедри – катедра „Нова и най-нова обща история“ и катедра „Стара и средновековна история“¹.

---

¹ И двете катедри са едни от от най-старите структури на Великотърновския университет, неделимо свързана с историята и развитието му. Катедра „Стара и средновековна история“ обаче, утвърдена като самостоятелно звено през 1968 г., обединяващо преподаватели от няколко научни направления,

Разговорите ми с него неусетно и почти неизменно навлизат в една област, в която и двамата имаме „своите научни позиции“, постижения, както и незавършени все още изследвания – православието в Русия и на Балканите, в частност в българските земи през Късното средновековие, пътуванията на Павел Алепски², изданията на Каптерев и пр. ... Област, която твърде рано привлича научния интерес на проф. Андреев и в която той има безспорни научни приноси, още преди защитата на дисертацията си – „Начало на разкола в Руската православна църква през 50-те – 60-те години на XVII век“ (защитена в СНС – София, 1994 г.). Ще подчертая, че това бе едно от първите негови мащабни проучвания, поставящо неизследвани дотогава в българската историография въпроси, които трайно привлякоха вниманието ми. Не би било пресилено, ако кажа, че Андрей се наложи като един от най-оригиналните и задълбочени изследователи на Православната църква в Русия както през Средновековието, така и в Ново време. Хабилюционният му труд – „Руската православна църква и съветската власт (първата половина на XX век)“ (2002 г.) – е категорично потвърждение за широкия хронологичен диапазон и тематичната амплитуда в проучванията му. Десетки са публикации му, посветени на православната и славянската идея в контекста на българо-руските отношения през XV – XIX век, на идеята „Москва – трети Рим“, на българо-руските отношения през XVII – XIX век, на политиката на Русия към балканските православни християни през XVII век, на ролята на славянските комитети, която той разисква и представя в пълнота в монографията си „Руските славянски комитети и българското възрожденско общество (1857 – 1878)“ (В. Търново, 2014). Изследванията му, без изключение, са убедително аргументирани с публикуван и непубликуван богат и разнообразен като жанрова характеристика и информация архивен материал, проучен по време на многобройните му специализации и работа в руските университети и архивохранилища (Русия, Москва: МГУ „В. М. Ломоносов“, 1989 г., 2 месеца; РГГУ, 1996 г., 4 месеца, и др.).

претърпява неколkokратни промени. През 1991 г. от нея се обособяват катедрите „История на средните векове“ и „Стара история, археология и етнология“, а впоследствие – катедра „Археология“ и катедра „Стара история, етнология и методика на обучението по история“. Понастоящем след поредното реструктуриране през 2006/2007 г., когато катедра „Стара история, етнология и методика на обучението по история“ се преобразува, част от нея се интегрира в нова катедра – „Стара и средновековна история“.

² **Андреев, А.** Пътеписът на дякон Павел Алепски – извор за историята на Руската православна църква в средата на XVII век. – Алманах „VIA EVRASIA“ 1. Русия в отраженията на историята. В памет на проф. Емил Михайлов. София, 2012.

Не бих пропуснала и друг важен период от академичната кариера на проф. Андрей Андреев, без съмнение приносен с безспорните си позитиви и резултатност и за развитието на Историческия факултет. В продължение на осем години с проф. Андреев бяхме „съекипници“ в едно, по собствените му думи академично, но и административно в немалка степен „приключение“ – неговото деканство между 2007–2015 г. При все че той не бе типичният администратор и „управленец“, доколкото пословичната му толерантност, чувството за хумор и дори самоирония, изключват каквито и да било прояви на менторство и диктатна настойчивост, подходът му към нас, съекипниците му, както и към академичната общност и служителите в Историческия факултет се оказа повече от успешен и резултатен. Подчертано „отворен“ към нови идеи, изслушване/приемане при необходимост на чуждо мнение, нестандартен, но и категорично отстояващ собствените си и нашите позиции, проф. Андреев наложи дух на академизъм във всяко едно отношение. Един от „рубиконите“ в администрирането с оглед на тежката процедура, свързана с обстоятелствени доклади, решения на държавно ниво и пр. бе обособяването на самостоятелен Юридически факултет през 2009 г. От периода на съвместното, макар и кратко управление на Историко-юридическия факултет, се запази обаче едно прекрасно приятелство с колегите юристи и до днес.

Изкушаващо е да представя поне част от постигнатите успехи на всяко едно ниво, пряко свързани с деканството на проф. Андреев, с неговата роля и влияние, но ще се огранича в детайлите, за да не превръщам краткото си слово в „нещо като отчет“. Не бих пропуснала обаче успешния прием на студенти във всички образователно-квалификационни степени на обучение през осемте години, откритите нови бакалавърски специалности – *Културен туризъм, История и чуж език*, многобройните магистърски програми, реализираните научноизследователски международни и национални проекти, организирани значими национални и международни научни форуми и пр., които са показателни за приложените подходи, креативност и отново ще повторя – академизъм. В тази връзка ще спомена и постигнатите от проф. Андреев успехи като директор на *Бюрото за кандидатстудентска информация, реклама и прием* при ВТУ от 2015 г. и то в една изключително трудна ситуация. Не по-малко симптоматичен за успешното му деканство е и друг факт – през 2012 г. професионалното направление *История и археология* в бакалавърска и магистърска степен бе акредитирано от НАОА с най-високата оценка за програмна акредитация, получавана във ВТУ – 9.57. Зад тази оценка е невероятният интензитет на учебната и научноизследователска дейност, както и в работата със студентите във факултета. И до днес са активни връзките между участниците – студенти (ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“) и докторан-

ти – в Интензивната програма „Стандарти на всекидневието през Средновековието и Новото време“, по международен тригодишен проект (2011–2013), спечелен към Център за развитие на човешките ресурси. Участието им в 10-дневния цикъл от лекции, семинари, дискусии и кръгли маси има своето значимо място в историята на Историческия факултет и в тази на нашите партньори – Софийския университет „Св. Климент Охридски“, университетите в Полша (Университет в Лодз), Турция (Анкарски университет, университет „Улудаг“ в Бурса), Румъния (университет „Овидиус“), Франция. Един от брандовете на Историческия факултет днес са *Мартенските студентски четения*, чието начало бе поставено през 2011 г., иницирано от един особено креативен в идеите си випуск студенти от специалност „История“. Не по-малко запомнящи са форумите, организирани от възобновения студентски клуб по археология „Проф. дин Станчо Ваклинов“, приемник на една от най-старите неформални студентски организации във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Кръжока по археология. Казаното само насочва към атмосферата по време на деканското управление на проф. Андрей Андреев, която именно направи възможни всички тези научни изяви на преподаватели, студенти и докторанти, финансирани и по линия на успешно реализирани национални и международни проекти. За съжаление понастоящем не всички от традиционните и нововъзникналите в периода на деканството на проф. Андреев студентски клубове („Писахме да се знае“, Експериментален клуб „Скрипториум“, студентски научноизследователски клуб „Възраждането – минало или бъдеще“, академично ателие „История и памет“, дискуссионен клуб „История и общество“) са действащи, но те ще останат важна част от историята на факултета и изключително добра основа за участие на студентите в научния му живот.

Към всичко казано – един допълнителен шрих. Андрей е мой съсед (на петия етаж) в т.нар. „професорски блок“ от 1994 г. Както нередко се шегуваха колегите от факултета и университета в периода на деканството му – ключ към решаването на всички неотложни проблеми е именно началното им „разискване“ на локално ниво при това със съмишленици от четвъртия етаж (доц. Надежда Христова) и несамо.

И накрая! Скъпи Андрей, от сърце ти желая да си здрав, все така обичан от най-близките и любимите хора, от студентите и приятелите! Бъди все така вдъхновяващ и вдъхновен! Запази самоиронията! Очакват те нови постижения и нови приключения в науката и в живота.

Ти успя да изградиш мрежа от съмишленици и приятели, чиито невидими нишки само ще се умножават многократно в бъдеще!

Красимира Мутафова